

Memo

afzender Directie Inhoud
opsteller Commissiegriffier EUZA/CIP-EU
telefoon
e-mail

aan De leden van de vaste commissie voor Europese Zaken
datum 11 november 2025
betreft Ambtelijk voorbereide annotaties plenaire COSAC, 30 nov - 2 dec 2025

Van **30 november tot 2 december 2025** vindt te Kopenhagen de plenaire COSAC plaats onder Deens Voorzitterschap. De delegatie van het Nederlands parlement bestaat uit de Eerste Kamerleden Van Apeldoorn (SP), commissievoorzitter, en Van Rooijen (50PLUS). De commissie EU-zaken van de Tweede Kamer zal ook vertegenwoordigd worden, de namen van de delegatieleden worden nog bekend gemaakt. Ambtelijke ondersteuning wordt verzorgd door Ilse Van den Driessche en Gertrude Kort (Eerste Kamer) en Janneke Timmer en Edgar Hoedemaker (Tweede Kamer).

Zondag 30 november 2025

10:25 – 11:50	Vlucht SK-552 Amsterdam – Kopenhagen Ontmoetingspunt aan de gate
n.n.t.b.	Delegatieoverleg
16:30 – 17:30	Briefing door de Ambassadeur van Nederland in Denemarken, Nienke Trooster (residentie).
14:00 – 18:00	Badge pick-up (hotel)
18:15	Bustransfer van hotel naar welkomstreceptie
18:45 – 21:00	Welkomstreceptie in het Deense Parlement. Host: Mr. Søren Gade, speaker of the Danish Parliament.
21:00	Shuttlebus terug naar het hotel

Annotatie

- De Ambassadeur van Nederland in Denemarken, mevrouw **Nienke Trooster**, zal de delegatie een briefing geven over de politieke actualiteit in Denemarken en over de prioriteiten van Denemarken voor het EU Voorzitterschap.

datum 11 november 2025

blad 2

Maandag 1 december 2025

Locatie: Tivoli Hotel & Congress Center

08:00 – 09:15 Meetings of political groups

09:30 – 09:45 Opening session

- Opening address by the Speaker of the Danish Parliament, Mr Søren Gade
- Opening of session by Ms. Brigitte Klinstskov Jerkel, Chair of the European Affairs Committee of the Danish Parliament

09:45 – 10:15 Procedural issues and miscellaneous matters

- Adoption of the agenda of the LXXIV COSAC Plenary Meeting
- Briefing on the Meeting of the COSAC Presidential Troika
- Presentation of the 44th Bi-annual Report of COSAC
- Information regarding the appointment of the Permanent Member of the COSAC Secretariat for the period 2026/2027
- Information regarding the proposed amendment to the Rules of Procedure
- Letters received by the Presidency
- Procedural issues

Annotatie

- Halfjaarlijks COSAC-rapport
Het halfjaarlijks COSAC-rapport wordt gepresenteerd. De onderwerpen van het rapport zijn:
 - o Vereenvoudiging van EU-wetgeving en fast track procedures
 - o Transparantie en toegang tot documenten
 - o Groene kaart in politieke dialoog met de Europese Commissie?De precieze inhoud van dit rapport was op het moment van schrijven van deze annotatie nog niet bekend.
- Aanwijzen van het **permanente lid** van het COSAC-secretariaat (2026-2027). Zie verdere uitwerking van dit punt onder de sessie van de commissievoorzitters op maandagnamiddag.
- Voorgesteld **amendement op het reglement** (rules of procedure) van de COSAC
Het voorgestelde amendement heeft ten eerste als doel het aannemen van contributies en amendementen bij twee derde meerderheid mogelijk maken (is nu: drie vierde meerderheid (art. 7.5)).
Daarnaast beoogt het voorstel de staande praktijk voor het aannemen van conclusies te codificeren (in art. 10.1), namelijk volgens dezelfde procedure als voor de aanneme van contributies (is nu niet gespecificeerd).
Het volledige voorstel is te vinden op de [IPEX-website](#).

De laatste twee onderwerpen zijn geagendeerd bij de bijeenkomst voor voorzitters/delegatieleiders om 15.45u, met het oog op mogelijke stemming over het amendement tijdens de slotsessie op dinsdag.

datum 11 november 2025

blad 3

10:15 – 12:00 Session I: The EU's competitiveness and security – and other current issues

- Ms Mette Frederiksen, Prime Minister (tbc)
 - Ms Ursula von der Leyen, President of the European Commission (tbc)
 - Ms Roberta Metsola, President of the European Parliament (tbc)
- Plenary debate

12:00 – 12:15 Family photo

12:15 – 13:45 Buffet lunch

Annotatie

Veiligheid en defensie, en concurrentiekracht zijn de grootste prioriteiten van het Deense voorzitterschap. De investeringen in Europese veiligheid en defensie moeten bijdragen aan het vergroten van de concurrentiekracht van Europa.

Eerste Kamer

De Eerste Kamer heeft de volgende dossiers in behandeling met betrekking tot veiligheid en defensie in relatie met concurrentiekracht:

- [E250008 - Witboek Europese Defensiegereedheid 2030](#)

Het Witboek Europese Defensiegereedheid 2030 stelt maatregelen voor om de defensie van Europa te versterken en volledig militair gereed te zijn in 2030. Hoewel defensie een verantwoordelijkheid van de lidstaten blijft, wil de EU ondersteunen bij gezamenlijke inkoop en investeringen in zeven prioriteitsgebieden zoals luchtverdediging, drones, cyberoorlogvoering en strategische infrastructuur. Ook pleit het witboek voor meer militaire steun aan Oekraïne. Om de Europese defensie-industrie sterker en innovatiever te maken, wil de Commissie fragmentatie tegengaan, nieuwe technologieën (zoals AI en quantumtechnologie) stimuleren en regelgeving op het gebied van defensieaanbestedingen en vergunningverlening vereenvoudigen. Met het ReArm Europe Plan moeten defensie-investeringen fors worden verhoogd, mogelijk tot 800 miljard euro.

Tijdens de Europese Raad van 26 juni 2025 werd de balans opgemaakt van de implementatie van het Witboek ([21.501-20, EQ](#)). Ook bij de Raad Algemene Zaken van 21 oktober 2025 stond defensie en veiligheid op de agenda ([21.501-02, 3264](#)).

De [Routekaart Europese Defensiegereedheid 2030](#) dd. 16 oktober 2025 evalueert de voortgang van de inspanningen inzake defensiegereedheid 2030 en gaat in op de vervolgstappen die nodig zijn om de daarin vastgestelde doelstellingen te realiseren.

Behandeling Eerste Kamer

Over het witboek is de Eerste Kamer in schriftelijk overleg getreden met de regering, waarna er nadere vragen zijn gesteld. Ook zijn er vragen gesteld aan de Europese Commissie in het kader van de politieke dialoog.

Standpunt Nederlandse regering

Op 23 april 2025 verscheen de [kabinetsappreciatie](#) van het Witboek Europese Defensiegereedheid. Het kabinet onderschrijft de noodzaak om te investeren in de versterking van Europese defensiecapaciteit. De EU kan volgens het kabinet samenwerking faciliteren, regeldruk verminderen en industriële samenwerking bevorderen. Versnippering moet tegengegaan worden door gezamenlijke aanschaf en vraagbundeling. Dit biedt volgens het kabinet zekerheid aan de industrie en bevordert efficiëntie. Het Nederlandse standpunt blijkt ook uit de [geannoteerde agenda voor de Europese Raad van 26-27 juni 2025](#).

datum 11 november 2025

blad 4

- [E250014 - Omnibusvoorstellen Defensie Gereedheid 2030](#)

De omnibusvoorstellen zijn een toevoeging op het Witboek Europese Defensiegereedheid 2030. Hierin worden maatregelen voorgesteld om defensie-investeringen in de EU te versnellen, zoals het instellen van versnelde vergunningsregeling voor defensieprojecten, aanmoediging van gezamenlijke aankopen en verduidelijking van bestaande EU-regelgeving.

Dit voorstel is in de Eerste Kamer in behandeling, op [23 september 2025](#) werd inbreng voor schriftelijk overleg met de regering en de Europese Commissie geleverd.

Standpunt Nederlandse regering

Het kabinet verwelkomt de boodschap dat EU-wetgeving krijgsmachten niet disproportioneel mag hinderen en is positief over de verduidelijking van uitzonderingsbepalingen in natuur- en milieuwetgeving.

13:45 – 15:30 Session II: EU trade policy in an uncertain world

- Mr. Lars Løkke Rasmussen, Minister of Foreign Affairs
 - Mr. Maroš Šefčovič, Commissioner for Trade and Economic Security
 - Mr. Esteban González Pons, Vice President of the European Parliament
- Plenary debate

Annotatie

Het Deens Voorzitterschap wil zich inzetten op een nog robuuster en strategischer handelsbeleid. Volgens het Voorzitterschap zal dit bijdragen aan de versterking van de groei, het concurrentievermogen, de veerkracht, de economische veiligheid en de strategische partnerschappen van de EU.

Vijfde jaarverslag handelsbeleid van de EU

Op 3 november 2025 is het vijfde [jaarverslag](#) van het handelsbeleid van de EU gepubliceerd. Het jaarverslag geeft een update over de uitvoering en handhaving van het handelsbeleid van de EU.

Een overzicht van de actuele EU handelsbesprekingen en overeenkomsten is [hier](#) te vinden

Tariefonderhandelingen EU-VS

Op 12 maart 2025 presenteerde de VS plannen om heffingen van maximaal 25% in te stellen op de invoer van staal en aluminium, en producten die deze materialen bevatten, uit de Europese Unie en andere handelspartners. In juni besloot de VS deze heffingen te verhogen naar 50%. Op [21 augustus 2025](#) hebben de EU en de VS een handelsakkoord gesloten, waarbij onder andere is besloten dat de VS importheffingen van 15% oplegt aan goederen uit de EU. Wel blijven de importheffingen op staal en aluminium van 50% staan. Daartegenover stelt de EU geen extra heffingen op Amerikaanse producten.

Tijdens de [Raad Buitenlandse Zaken \(Handel\) van 13 en 14 oktober 2025](#) heeft Nederland zich uitgesproken voor het voortzetten van de onderhandelingen met de VS, en sprak steun uit voor de inzet van de Europese Commissie op verlaging van tarieven in bepaalde sectoren. Nederland heeft daarbij ingezet op tariefverlaging voor Nederland prioritaire exportbelangen, zoals medische technologie en dranken.

Handelsverdrag EU-Mercosur

Op 6 december heeft de Europese Commissie een handelsverdrag gesloten met de Mercosur (Brazilië, Argentina, Uruguay, Paraguay en Bolivia). Over het handelsakkoord wordt al sinds 1999 onderhandeld.

Nederland heeft nog geen positie ingenomen over het EU-Mercosur akkoord. Het kabinet verwelkomde wel het op [8 oktober](#) gepubliceerde voorstel van de Commissie voor

datum 11 november 2025

blad 5

operationalisering van de vrijwaringsafspraken in het akkoord ten behoeve van de Europese landbouwsector.

Eerste Kamer

De Eerste Kamer heeft het volgende dossier in behandeling met betrekking tot handel:

[E250022 - Voorstel voor een Besluit van de Raad voor opschorting van handelsconcessies met Israël](#)

Op 17 september 2025 presenteerde de Europese Commissie voorstellen om de belangrijkste handelsbepalingen van de Associatieovereenkomst tussen de EU en Israël op te schorten. Hierdoor verliest Israël zijn preferentiële toegang tot de EU-markt, en zullen invoerrechten gelden zoals voor andere landen zonder vrijhandelsovereenkomst

De Eerste Kamercommissie BDO besloot op 23 september, op verzoek van het lid Marquart Scholtz (BBB), het voorstel in behandeling te nemen. Op 14 oktober besloot de commissie inbreng voor schriftelijk overleg te leveren op 4 november 2025.

15:45 – 17:45 Meeting of the chairpersons/delegation leaders of COSAC

- Appointment of the Permanent Member of the COSAC Secretariat for 2026/27
- Consideration of the draft conclusions and contributions of COSAC
- Consideration of the proposed amendment to the Rules of Procedure

Annotatie

Aanstelling van het permanente lid van het COSAC-secretariaat voor 2026/27

Een nieuwe regeling voor de co-financiering van het permanente lid van het COSAC-secretariaat zal worden besproken. De termijn van het huidige lid van het COSAC-secretariaat loopt af en een nieuw permanent lid moet worden aangesteld.

Het huidige permanente lid van het COSAC-secretariaat, Jakob Sjövall, heeft zich kandidaat gesteld voor een tweede termijn. Hij vervult deze functie sinds 1 januari 2024. Ten tijde van de stemming voor zijn eerste termijn stemde de delegatie van de Eerste Kamer in met zijn benoeming.

Het Deense voorzitterschap heeft voorgesteld om vanaf 1 januari 2026 (of vanaf 2027) de financiering van het permanente lid van het COSAC-secretariaat volledig te verdelen onder de parlementen om zo de functie van permanent COSAC-lid voor parlementen aantrekkelijk te houden.

Tot op heden worden de kosten van de detachering van dit lid verdeeld: de helft wordt gefinancierd door alle parlementen van de EU gezamenlijk, het parlement dat het lid detacheert betaalt de andere helft.

De Griffiers van de Eerste en Tweede Kamer hebben voor wat betreft het deel voor de Staten-Generaal ingestemd met de gezamenlijke financiering van de volledige kosten van het permanent lid vanaf 2026.

Het Poolse parlement heeft voorgesteld om een nieuwe regeling vanaf 2028 (na afloop van de termijn van 2026/27) in te laten gaan en een werkgroep in te stellen die de reikwijdte van de taken van het permanente lid vastlegt en voorziet in richtlijnen voor het parlement dat een ambtenaar voor die positie detacheert.

In antwoord daarop heeft het Deense voorzitterschap toegezegd om de gevraagde documentatie op te stellen. Deze wordt uiterlijk in februari 2026 met de parlementen gedeeld. Het laten ingaan van een nieuwe regeling vanaf 2028 is geen optie.

Voorgestelde conclusies en contributies

datum 11 november 2025

blad 6

Ter voorbereiding op de bijeenkomst zal het Deense voorzitterschap twee weken voor de bijeenkomst een conceptversie laten circuleren van de zogenaamde 'conclusions' en 'contributions' van de COSAC. Eventuele amendementen kunnen naar verwachting in de dagen erna worden ingediend. Doorgaans dienen de delegatie van Eerste en Tweede Kamerleden, waar mogelijk en voor zover gewenst, gezamenlijk amendementen in.

De bespreking van een geconsolideerde tekst met de ingediende amendementen, d.i. een compromistekst die in de troika-vergadering op 30 november 2025 wordt vastgesteld, vindt plaats in deze sessie en wordt gevoerd door de commissievoorzitters in de delegaties.

In haar vergadering van 17 april 2012 heeft de commissie ESO (voorganger van EUZA) besloten: *"Overwegende dat deelnemende Kamerleden niet met een mandaat van de commissie aan de COSAC deelnemen, gelet op het feit dat het politieke debat over de tijdens de komende COSAC geagendeerde onderwerpen primair in de nationale parlementen thuishoort, en dat deze onderwerpen daar een gedegen discussie vergen die niet altijd tot politieke consensus leidt of hoeft te leiden, bepleit de commissie terughoudendheid bij het formuleren van (al te stellige) conclusies van de COSAC over de (on)wenselijkheid van Europese maatregelen ter zake van de geagendeerde onderwerpen. Dit hoeft evenwel aan een inhoudelijke gedachtewisseling tijdens de COSAC niet in de weg te staan."* Dit standpunt is meermaals herbevestigd door de commissie EUZA.

Het reglement van orde van COSAC bepaalt dat de bijdragen van de COSAC geenszins bindend zijn voor de nationale parlementen en hun standpuntbepaling onverlet laten (1.3.). Conclusies en contributies worden in de regel bij consensus aangenomen.

Voorgesteld wordt om de commissievoorzitter, die als delegatieleider deelneemt, tijdens de meeting of Chairpersons naar bevind van zaken te laten handelen en indachtig bovenstaande uitspraak van de commissie in 2012.

Voorgesteld amendement op het reglement van de COSAC

Het voorgestelde amendement omvat twee wijzigingen:

1. artikel 7.5: het aannemen van contributies en amendementen bij twee derde meerderheid (is nu: drie vierde meerderheid). Tegelijkertijd blijft gelden dat de meerderheid moet bestaan uit minstens de helft van alle mogelijke stemmen.
2. artikel 10.1: codificatie van de staande praktijk voor het aannemen van conclusies, namelijk volgens dezelfde procedure als voor de aanname van contributies (procedure voor het aannemen van conclusies is nu niet vastgelegd).

Het volledige voorstel is te vinden op de [IPEX-website](#). Het initiatief voor dit amendement op het reglement (rules of procedure) komt van de Franse nationale assemblee en senaat. Tijdens de COSAC voorzittersbijeenkomst (juli 2025) spraken het Deense voorzitterschap en de vertegenwoordiger van de Italiaanse senaat hun steun ervoor uit. De voorzitter van de Belgische Senaat heeft schriftelijk zijn steun uitgesproken. Het voorstel voor een reglementswijziging op dit punt leeft breed onder de delegaties.

Procedure

Wijzigingen van het reglement moeten met unanimité van de aanwezige delegaties worden aangenomen (art. 11). Iedere delegatie heeft één stem. Er geldt een quorum van twee derde van de delegaties (19 delegaties).

Een mogelijke stemming over het voorstel zou tijdens de slotsessie kunnen plaatsvinden.

18:15 Transfer to dinner

datum 11 november 2025

blad 7

19:00 Dinner and cultural programme at the Royal Opera House
Hosted by the European Affairs Committee of the Danish Parliament

22:30 Transfer to hotel

Dinsdag 2 december 2025

Locatie: Tivoli Hotel & Congress Center

09:00 – 10:15 Panel debate: The green transition of a competitive European agri-food sector

Moderated by Ms. Connie Hedegaard

- Ms. Veronika Vrecionova, Chair of the European Parliaments AGRI Committee (tbc)
- Ms. Faustine Bas-Defossez, European Environmental Bureau
- Mr. Massimiliano Giansanti, President of COPA (tbc)

Plenary debate

Annotatie

Het Deens Voorzitterschap wil zich richten op het ontwikkelen van een beleidskader dat innovatie en ontwikkeling in de voedsel- en landbouwsector stimuleert, om op deze manier de groene transitie in deze sector te versnellen en een robuuste, marktgerichte sector te garanderen. Het Voorzitterschap wil onder andere een groen, eenvoudig en marktgericht Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) dat klimaat- en milieumaatregelen ondersteunt en tegelijkertijd het concurrentievermogen en de innovatie versterkt.

Groene kaart: An EU-actionplan for Plant-based foods

Het Deense EU-Voorzitterschap organiseerde op 11 en 12 september een interparlementaire conferentie over de transformatie van voedselsystemen in de EU. De leden Jaspers (BBB) en Kluit (GL-PvdA) namen deel aan deze conferentie. Tijdens de conferentie stelde het Voorzitterschap een [groene kaart](#) voor over een Europees actieplan om plantaardige voeding structureel te integreren in het landbouw- en voedselsysteem van de EU, als onderdeel van een bredere transitie naar een duurzamer, veerkrachtiger en onafhankelijker Europa, in lijn met het Draghi-rapport. Op 9 september besloot een meerderheid van de commissie LNV de groene kaart te [steunen](#). De groene kaart wordt ook gesteund door de Tweede Kamer, het Portugese parlement en het Estse parlement.

Informeel Landbouwwraad van 7 - 9 september 2025

Van 7 tot en met 9 september vond een [informeel Landbouwwraad](#) plaats met als hoofdthema "Concurrentievermogen en het versnellen van de groene transitie in de EU agri-food sector". Tijdens deze Raad gingen de lidstaten in op de vraag hoe de EU innovatie en investeringen in de agri-food sector kan stimuleren om betaalbaar, veilig en gezond eten te produceren en welke veranderingen er in het EU rechtstelsel nodig zijn om boeren betere toegang te geven tot de nodige instrumenten om de groene transitie te realiseren. Het kabinet gaf aan dat investeren in innovatie in de agri-food sector als speerpunt geldt. De regering ziet ook kansen in het nieuwe GLB.

Eerste Kamer

De Eerste Kamer heeft de volgende dossiers in behandeling met betrekking tot de voedsel- en landbouwsector:

[E250004 - Commissiemededeling: een visie voor landbouw en voedsel](#)

Op 19 februari 2025 publiceerde de Europese Commissie een mededeling waarin wordt aangegeven hoe de landbouwsector zou moeten worden vormgegeven met het oog op klimaatverandering, innovatie en het concurrentievermogen.

datum 11 november 2025

blad 8

De Eerste Kamer heeft meerdere schriftelijke overleggen gevoerd met zowel de Europese Commissie als de regering. Op 24 oktober 2025 is een brief met nadere vragen verzonden aan de Europese Commissie in het kader van de politieke dialoog.

[E250011 - Omnibusvoorstel vereenvoudiging gemeenschappelijk landbouwbeleid](#)

Op 14 mei 2025 publiceerde de Europese Commissie het omnibusvoorstel voor de landbouwsector. De Commissie beoogt via dit voorstel een evenwichtige modernisering van het GLB waarin minder bureaucratie, meer effectiviteit en flexibiliteit centraal staan zonder de kernwaarden van duurzaamheid, voedselzekerheid en plattelandsontwikkeling uit het oog te verliezen.

De Eerste Kamer heeft schriftelijk overleg gevoerd met de minister van LNVN. Op 9 september 2025 is dit verslag schriftelijk overleg voor kennisgeving aangenomen.

Biotechnologie in het werkprogramma 2026

Tijdens de [Landbouwraad](#) van 7-9 september 2025 gaf de regering aan interesse te hebben in biotechnologie als het gaat om innovatie in de agri-food sector. Op 21 oktober 2025 presenteerde de Europese Commissie haar werkprogramma voor 2026, waarin de Europese Commissie een EU Biotech Act heeft voorgesteld. Dit voorstel wordt eind dit jaar verwacht. De regering heeft aangegeven een positieve grondhouding te hebben tegenover dit voorstel.

10:15 – 11:30 Session III: Sustainable growth and energy

Moderated by Ms. Connie Hedegaard

- Mr. Dan Jørgensen, Commissioner for Energy and Housing –
 - Mr. Borys Budka, Chair of the European-Parliament's Committee on Industry, Research and Energy (tbc)
- Plenary debate

11:30 – 12:00 Coffee break

Annotatie

Het Deens voorzitterschap legt op het gebied van energie de focus op het waarborgen van voldoende schone en betaalbare energie, en het streven naar een EU die onafhankelijk is van de Russische energiesector. Op het gebied van klimaat zal het Voorzitterschap de nadruk leggen op de onderhandelingen over de wijziging van de EU Klimaatwet.

Eerste Kamer

De Eerste Kamer heeft de volgende dossiers in behandeling met betrekking tot klimaat en energie:

Klimaat

[E250015 - Voorstel voor een verordening tot wijziging van de EU-Klimaatwet](#)

Op 2 juli 2025 publiceerde de Europese Commissie een wetsvoorstel voor de wijziging van de Europese Klimaatwet, met daarin een bindende tussendoelstelling voor 2040 van 90% broeikasgasemissiereductie ten opzichte van 1990. De EU-klimaatwet verplicht tot het vaststellen van deze tussendoelstelling. Het Deens Voorzitterschap wilde zich inzetten op het behalen van een akkoord over de wijziging van deze Klimaatwet. Op 5 november 2025 bereikten de lidstaten na een dag en nacht onderhandelen een [akkoord](#) over het nieuwe klimaatdoel.

De Eerste Kamercommissie EZ/KGG heeft besloten om de wijziging van de EU-klimaatwet in behandeling te nemen en heeft op 7 oktober vragen gesteld aan de minister van KGG.

[E250007 - Clean Industrial Deal](#)

datum 11 november 2025

blad 9

Op 26 februari 2025 presenteerde de Europese Commissie de Clean Industrial Deal die tot doel heeft de decarbonisatie te versnellen en tegelijkertijd de toekomst van productie in Europa veilig te stellen. De deal is gericht op de energie-intensieve industrie en de schone technologie industrie. Een implementatiepakket voor de Clean Industrial Deal wordt begin december verwacht.

De Eerste Kamercommissie EZ/KGG heeft op 22 augustus schriftelijk overleg gevoerd met de minster van KGG. Op 9 september is het verslag van het schriftelijk overleg voor kennisgeving aangenomen.

Energie

[E240006 - Europees actieplan voor windenergie](#)

Op 24 oktober 2023 presenteerde de Europese commissie de mededeling voor een Europees actieplan voor windenergie, waarmee de Europese Commissie ervoor wil zorgen dat de overgang naar schone energie hand in hand gaat met concurrentievermogen van de industrie, en een grote bijdrage leveren aan de klimaat- en energiedoelstellingen van de EU.

De Eerste Kamercommissie voor EZ/KGG heeft meerdere schriftelijke overleggen gevoerd over het Europees actieplan voor windenergie. Op 7 oktober heeft de commissie inbreng geleverd voor nader schriftelijk overleg over het actieplan.

Energie in het Europees werkprogramma 2026

Op 21 oktober 2025 presenteerde de Europese Commissie haar werkprogramma voor 2026. Energie is een belangrijk thema in het werkprogramma. De nadruk ligt hierbij vooral op het versterken van de energie onafhankelijkheid van de EU en het versnellen van de overgang naar een schoon, betaalbaar en veilig energiesysteem. Ook wil de Europese Commissie vereenvoudiging van de energiewetgeving, zodat investeringen in duurzame projecten sneller kunnen verlopen.

12:00 – 13:30 Session IV: EU enlargement, internal reforms and rule of law

- Ms. Marie Bjerre, Danish Minister for European Affairs
- Mr. Sven Simon, Chair of the European-Parliament's Committee on Constitutional Affairs (tbc)

Annotatie

Wat betreft de uitbreiding van de EU zet het Deense voorzitterschap de op verdiensten gebaseerde (merit based) benadering voort. Onderhandelingen moeten op basis van de Kopenhagencriteria plaatsvinden. Momenteel zijn 9 landen kandidaat-lid van de EU, Kosovo heeft de status van potentieel kandidaat-lid.

Uitbreidingspakket

Op 4 november 2025 publiceerde de Europese Commissie het [Uitbreidingspakket voor 2025](#). Dit pakket beschrijft de voortgang van de kandidaat-lidstaten van het afgelopen jaar. Uitbreiding van de EU staat hoog op de lijst van prioriteiten van de EU en de toetreding van nieuwe lidstaten komt steeds verder binnen bereik, aldus de Commissie.

Montenegro is het verst gevorderd met de hervormingen en ligt op schema om eind 2026 de onderhandelingen af te ronden. Voor Albanië is dat eind 2027, voor Oekraïne en Moldavië eind 2028. In Servië en Kosovo is sprake van vertraging bij de hervormingen, Noord-Macedonië en Bosnië en Herzegovina hebben beperkte vooruitgang geboekt. De toetredingsonderhandelingen met Turkije liggen sinds 2018 stil, in Georgië is het toetredingsproces sinds 2024 de facto tot stilstand gekomen. De Commissie beschouwt het alleen formeel nog als kandidaat-lidstaat.

Eerste Kamer

Het EU-uitbreidingspakket 2025 is geagendeerd voor de vergadering van 18 november 2025 van de commissie EUZA van de Eerste Kamer. De toetreding van kandidaat-lidstaten en de

datum 11 november 2025

blad 10

criteria waaraan zij moeten voldoen kwamen ter sprake in de Algemene Europese Beschouwingen (4 november 2025).

De Eerste Kamer heeft het EU-rechtsstaatrapport dd. 8 juli 2025 ([E250017 – Commissiemededeling: Verslag over de rechtsstaat 2025](#)) in behandeling genomen en is daarover in schriftelijk overleg getreden met de regering en de Europese Commissie. Dit rapport gaat ook in op de rechtsstaat in vier kandidaat-lidstaten van de EU.

Op 24 juni 2025 namen twee Eerste Kamerleden deel aan een ICM in Brussel met als onderwerp de institutionele gevolgen van EU-uitbreiding (zie [nieuwsbericht](#) en hieronder bij Europees Parlement).

In 2024 heeft de Eerste Kamer heeft het uitbreidingspakket van 2024 ([E240020 – Commissiemededeling: het uitbreidingsbeleid van de EU voor 2024](#)) en de mededeling over hervormingen ([E240010 – Commissiemededeling betreffende pretoetredingshervormingen en beleidsevaluaties](#)) in behandeling genomen zonder in schriftelijk overleg te treden. De commissie Europese Zaken ging op 21 mei 2024 in gesprek met een van de Tweede Kamer-rapporteurs over de EU-hervormingen in verband met EU-uitbreiding.

Nederlands standpunt

Het Nederlandse kabinet houdt streng vast aan eisen voor EU-lidmaatschap, inclusief de Kopenhagencriteria. Hervormingen op het gebied van goed bestuur, transparantie en de rechtsstaat zijn belangrijk en waar mogelijk ondersteunt Nederland daarbij. Er worden geen concessies gedaan aan deze criteria (recent vermeld in de [geannoteerde agenda](#) van de Raad Algemene Zaken en Raad Buitenlandse Zaken 17 november 2025).

Over het uitbreidingspakket van 2025 is nog geen kabinetsappreciatie beschikbaar. De [kabinetsappreciatie](#) over het uitbreidingspakket van 2024 verscheen op 4 december 2024.

Europees Parlement

Op 22 oktober 2025 nam het Europees Parlement [resolutie 2025/2041\(INI\)](#) aan over de institutionele gevolgen van EU-uitbreidingsonderhandelingen. Daarin wordt onder andere ingegaan op mogelijke herziening van besluitvormingsprocedures in de Raad, financiële hervormingen en wijzigingen inzake de samenstelling van EU-instellingen.

Raad

Tijdens de [Raad Algemene Zaken](#) van 17 december 2024 nam de Raad conclusies aan over EU-uitbreiding naar aanleiding van de publicatie van het uitbreidingspakket van de Commissie van 2024. Nederland benadrukte hier het belang van rechtsstatelijke criteria.

Tweede Kamer

Op verzoek van de Tweede Kamer publiceerde de Adviesraad Internationale Vraagstukken het briefadvies Daadkracht: EU-hervormingen van GBVB, begroting en rechtsstaat (15 april 2025, [21.501-02, TK, 3133](#)). Op 18 juni zond het kabinet zijn reactie op dit advies ([36.715](#)).

Op 14 maart 2025 publiceerde de Tweede Kamer het eindverslag van de rapporteurs voor EU-uitbreiding ([21501-02, 3083](#)).

13:30 – 13:45 Closing session

Adoption of conclusions and contributions of COSAC and proposal for amendment to the Rules of Procedure

13:45 – 14:45 Buffet lunch

15:00 Vertrek naar Copenhagen Airport

18:05 – 19:35 Vlucht SK-553 Copenhagen – Amsterdam

datum 11 november 2025

blad 11